

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN
HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE UWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:5

Onder redactie van Ds K. Schilder, Dr C. Tazelaar en Prof. Dr J. Waterink

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Ds R. E. van Arkel, Utrecht; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr C. Bouma, 's Gravenhage; Ds K. Fernhout, Vreeland; Prof. Dr F. W. Grosheide, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, De Steeg; Ds B. A. Knoppers, Amsterdam; Ds C. Lindeboom, Amsterdam; Dr S. O. Los, 's Gravenhage; Dr J. W. Marmelstein, Amsterdam; Ds F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Ds D. Postma, Burgersdorp (Zuid-Afrika); Ds A. Ringnalda, Soerabaja; Ds J. C. Rullmann, Wassenaar; J. Strikwerda, Dokkum; Dr J. Thijs, Zwolle; Dr J. Veldkamp, Hilversum; Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Ds J. de Vries, Tilburg; Ds J. D. Wielenga, Franeker; Mr J. A. de Wilde, 's Gravenhage.

Stukken voor de Redactie zende men aan den secretaris der Redactie:
Dr C. TAZELAAR, 2e Const. Huygensstr. 77, Amsterdam.

Drukkers-Uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland f7.50 en voor Ned.-Indië f6.— per jaar.
Advertentiën: 35 ct. p. regel. — Losse nummers f0.15.

INHOUD: Van de Redactie. — Hoofdartikel: Over de paradoxale spanning bij den Christus. II. — Uit de Schrift: Onbeteugelde tong. (Jac. 1:26.) — Kerkelijk Leven. — Lit. en Kunst: Helene Swarth, „Avonddauw". I. — Uit de Historie: Uit de geschiedenis der V. O. — Pop. Wetensch. Schetsen: Het Chiliasmus en het Oude Testament. — Vragen van jongeren. — Uit de Buitenlandsche pers. — Perschoonw. Kerknieuws.

VAN DE REDACTIE.

Omtrent de aangekondigde plannen tot uitbreiding van den inhoud van ons blad in algemeene cultuurele richting, kan de Redactie thans mededeelen, dat aan de bestaande —, de navolgende rubrieken worden toegevoegd: „Rondom het Zakenleven", „Vakwetenschap en praktijk", „Uit de historie", „Vragen van jongeren". Het is de bedoeling, gelijk ten opzichte van sommige rubrieken reeds regel was, afwisselend een of meer van de nieuwe rubrieken in een nummer in te voegen. Vaker dan tot nu toe het geval kon zijn zal een muzikale kroniek worden opgenomen, terwijl in de rubriek Literatuur en Kunst regelmatig ook over Kunst zal gehandeld worden. Eenige andere nieuwe mogelijkheden zijn nog in voorbereiding.

In verband met deze plannen zal men misschien de lijst nog eens willen zien van hen, die artikelen toezegden. Daarom nemen we die gaarne nog eens uit het vorige nummer over: Prof. Dr G. Ch. Aalders, G. Baas Kzn, F. L. v. d. Bom, Mr H. Bijleveld, Mr J. H. A. J. S. Bruins Slot, Prof. Dr J. Coops, Ds P. Deddens, Ds S. Doornbos, A. J. Drewes B.Fzn, B. Ebling, Ds T. Ferwerda, Dr W. H. Gispén, Ds S. G. de Graaf, Mr G. H. A. Grosheide, Dr W. G. Harrenstein, Dr C. J. Honig, Prof. Dr L. v. d. Horst, Jos. de Jonge, Dr E. D. Kraan, Dr W. J. Kolkert, Prof. Dr V. H. Rutgers, Mr D. W. O. A. Schut, Ds D. Sikké, A. Schilder, Prof. Dr G. J. Sizoo, Ds J. A. Tazelaar, Dr S. v. d. Veen, W. de Vries, Dr B. Wielenga.

Eerlang hoopt de Redactie aan deze lijst nog eenige nieuwe namen te kunnen toevoegen.

DE REDACTIE.

HOOFDARTIKEL

OVER DE PARADOXALE SPANNING BIJ DEN CHRISTUS.

II.

Men meent in den laatste tijd de „paradoxale levensspanning" te moeten prijzen als de gezonde, alleen religieuze, Gereformeerde denken aanvaardt dit niet. Men kan dit vraagstuk ook behandelen in verband met den Christus. Allereerst sta voorop, dat Christus als waarachtig mensch in een paradoxale bestrijding kon komen.

Nu komt het tweede: Zijn onzondige menschelijke natuur verhindert Hem, te blijven in de paradoxale ellende. Hij kan daar niet in blijven haken, Hij kan er niet in blijven rusten. Hij kan niet zeggen: laat de vraag nu maar los, Hij kan Zijn ziel niet vermanen, de problemen voorbij te gaan, en zonder een boven-paradoxaal antwoord dan maar te „berusten" in een „waarom?"

Immers, hier vallen twee dingen op te merken: a. de paradox kan niet van binnenaf bij Christus groeien. b. Hij kan de paradox niet objectief aan God toeschrijven, of haar bestaan uit Gods wezen en werken verklaren.

a. Wat het eerste betreft: de paradoxale verwarring kan niet uit Christus' eigen wezen opkomen. En dit heeft al dadelijk zijn consequenties. Want — nu in het algemeen gesproken — wat niet uit den mensch kan groeien, kan (tenzij het een nieuwe schepping is,¹⁾ helgeen wij van de paradox straks zullen ontkennen) ook niet een blijvende toestand van het menschelijk leven zijn, geen blijvend, begeleidend verschijnsel van zijn leven wezen.

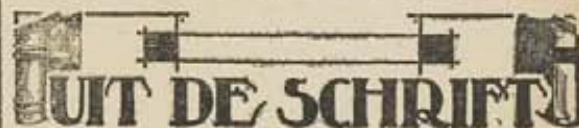
Dat de paradoxale verwarring niet uit Christus zelf voortkomen kan, behoeft eigenlijk geen betoog; tenminste, niet voor iemand, die onze opvatting omtrent het wezen en de herkomst van het paradoxale deelt. Wanneer het paradoxale een uiteengaan is (of dat veroorzaakt) van den wegen, waardoor de eenheid in het denken wordt gebroken, en twee meeningen, of stellingen, elkan- der blijvend in ons denken tegenspreken, zonder dat we uit het ja in het ééne, tot het neen in het andere geval durven besluiten, dan kan dit niet zijn oorsprong hebben in Christus' menschelijke constitutie. Immers, de Christus is één. De zonde moge ons menschelijk denken hebben aangelast en in paradoxale verwarring gebracht hebben, doch Christus, die ontvangen is van den Heiligen Geest, en in wien de zonde op geen enkel punt bederf bracht of ontbinding. — Hij heeft, al droeg Hij de zwakheden van de menschelijke constitutie, toch nooit de oorzaak daarvan in zichzelf gehad. Nooit werden Zijn gedachten door een actie van Zijn eigen geest uit elkaar gedreven. Nooit heeft Hij van Zijn kant Zijn standpunt (en gezichts-punt, of oriënterings-punt), verlegd van middelpunt naar omtrek. Nimmer heeft Hij de eenzijdigheid gezocht of onzuivere weegsteenen in Zijn hand gehad. En hierom kan het paradoxale niet uit Hem zelf voortkomen. Het kan alleen maar op Hem neervallen. Nooit was Hij antithetisch tegen zich zelf verdeeld, en nimmer heeft Hij dus een antithese „gezien", waar God ze niet „gegeven" had. Wel zag Hij antithese, klaar en scherp, tusschen God en Satan, tusschen het goddelijke en het satanische, tusschen goed en kwaad; maar Hij heeft nooit antithese kunnen zien, als gevolg van eigen denkfout, tusschen de Schriften onderling of de werken Gods in bestand van natuur of van genade. Laat ons de zwakheid van Christus' menschelijke natuur, een „zwakheid", waarin ook Zijn empirisch leven, Zijn waarneming, Zijn geestelijke groei, gebonden lag, nooit onwillekeurig omzetten in een geestelijke „ziekte"; want zwakheid en ziekte zijn twee. Neen, Christus' denken gleed niet uit, en heeft Zijn eigen wegen niet uiteengedreven. Zijn denken „schept" geen antinomieën. „Zwakheid" en „ziekte" zijn twee; „zwakheid" en „kracht" zijn óók twee. De „zwakheid" van Christus' menschelijke natuur is zelf geen positief beginsel; zij kan niet „schöpferisch" Hem aan het denken zetten; men kan er evenmin Zijn wetenschap omtrent den Allerhoogste uit verklaren, als dat men eenige fantasie omtrent een in antinomieën gebroken God of openbaring op grond daarvan bij Hem zou kunnen onderstellen. Zij kan Hem niet laten opklimmen tot Gods altaren, doch evenmin Hem doen bouwen een altaar voor een onbekenden, in antinomieën zich verhullenden, (afgod. De zwakheid van Christus als mensch kan wel verhinderend, wel belemmerend, remmend optreden in de opvaart van Christus' denken. Zij kan Hem ook ophouden in Zijn worsteling om te komen tot dien verheven rust-stand, die dan niet aan het begin, maar aan het eind van Zijn denk-arbeid, Zijn van God uitgaande en op God aanwerkende theologische onderzoekingstochten wordt begeerd. Die zwakheid, die menschelijk-tijdelijke gebondenheid, kan wel het triumfantelijk gevoel van het staan op den berg der voltooide denkdaden tegenhouden, wel den strijd van Zijn gedachten verlengen. Maar zij kan niet daarin een fout doen komen. Zij kan niet een valsche methode van denken leeren; een denk-methode, die Gode „ongerijmde dingen" toeschrijft, antinomieën Hem toedicht.

Men lette op het onderscheid tusschen Christus'

denkaanvagen en denk-resultaten. Boven werd reeds erkend, dat Hij als waarachtig mensch toegankelijk was voor strijd, aan-vechting, worsteling in gedachten. In de objectieve werkelijkheid als tweede Adam geplaatst met een zuiver functioneerend denk- en waarnemingsvermogen, moet Hij nu wetenschap (denkinhoud) veroveren, verwerven; en dit langs den weg, die in de openbaring is gegeven. Ook voor Hem, neen, juist voor Hem, die den Adamsweg der proefgeboden ten einde toe afloopen moet, — juist voor Hem, zeggen we, gold de vaste regel des te meer, dat de openbaring Gods geen vaste paragrafen heeft gegeven, waarin dan bepaalde loci (hoofdstukken) van dogmatiek, of paragrafen van wijsbegeerte, of gereed materiaal van kennis wordt vastgelegd en in logische orde samengevat. Eerder omgekeerd: de eerste en de tweede Adam moeten uit wat God openbaart in het Woord, en in natuur en geschiedenis, zichzelf een samenvattend oordeel, een overzichtelijk weten veroveren. En hier zien wij verschil tusschen het begin en het eind in beider kennis-werving: aan het begin staan zij beiden met een zuivere waarnemingskracht, een ongeschonden denkvermogen, een normale houding tegenover het geheel. Vervolgens komt voor beiden de vraag, of zij nu ook langs zuivere wegen van gehoorzaamheid, als religieus bepaalde menschen, den rijken buit der te behalen wetenschap (als denkinhoud, kennisobject nu genomen) zullen bereiken. Adam viel op dezen weg. Maar de tweede Adam bleef voor de zonde ontoegankelijk. De zonde van de lijdelijke bernsting in de paradox²⁾ kon dus in Hem niet zijn. Zij ware slechts mogelijk, wanneer Hij zijnerzijds het centrum van Zijn ken-gebied als standpunt had prijsgegeven, en niet meer had geloofd aan de eenheid van God en van Gods werk. Hij kan wel aangevochten worden, doch nooit wordt Hij van Zijn kant „bevonden, tegen God te strijden". Hij dicht Zijn God geen antinomieën toe, al kan haar schijn Hem wel benaauwen en aan-vechten.

K. S.

¹⁾ Zoals de wedergeboorte, en wat daar uit voortkomt.
²⁾ Een vorm van vertwijfeling aan God of aan de mogelijkheid van de bewuste gemeenschap met God.

UIT DE SCHRIFT

Onbeteugelde tong.

Indien iemand onder u dunkt, dat hij godsdienstig is, en hij zijne tong niet in toom houdt, maar zijn hart verleidt, dezès godsdienst is ijdel. (Jac. 1:26.)

De vreeze des Heeren staat in het teeken van het gebonden-zijn, het beteugeld-zijn.

Want in de vreeze des Heeren is onze ziel gericht op God en op Zijn Woord.

De vreeze des Heeren maakt onze zielen lusterend.

En allen, die God vreezen, weten van den vrede, die daar ligt in het gebonden-zijn der zielen aan het Woord.

Zoo bloeit het leven op.

Maar dit van God gewekte leven staat dan ook in scherp conflict met het tegelloos bestaan, dat zich maar gaan laat, en dat daartoe allereerst zich van de tong bedient.

Immers in het woord allereerst zoekt zich de ziel te uiten.

Als de ziel aan het Woord gebonden is, dan zal ook het woord der lippen dit teeken van het gebonden-zijn dragen.

Maar dan is in de onbeteugelde tong ook de verloochening van de vreeze des Heeren. En dat te meer, wanneer in dat ongebreidelde praten de woorden der godsdienstigheid niet ontbreken. Wanneer wij zoo het type vertoonen dergenen, die het wel

N VERSCHIEEN:
S MAN
VROUW

GOD DEN MENSCH
(women and God)

DOOR
HERBERT GRAY

Engelsch vertaald
door

RUYS-BARGER

woord vooraf door
R. C. I. HONIG

SLECHTS f1.75
ONDEN f2.50

een boek voor wie
wd of verloofd is,
venzeer voor ieder
niet is.

die het brandend
tuk van liefde en
anuit christelijk
ant nuchter en ern-
leeren beziën, moet
k lezen.

rijver neemt positie
in de realiteit van
en.

een ontwerpen van
olemen, geen er zich
aken met een stich-
woord, maar een
en onbevooroor-
gaan op de moeilij-

pectus met inhouds-
af en verdere inlich-
n wordt op aang-
gratis toegezonden

ESTELLE SPOEDIG
en Boekh. verkrijgh.

KOK KAMPEN

50, film 6 opnamen f1

SCHAAP &
AMSTERDAM - Tel. 4

lamsche Frogisterij

BUSSUM Telefoon 11

voor U jaar ALLE

Kruiden, recepten, en
lijk versch aanvoer

in billijke prijzen.

anbevelend. SLAAP

PIEKMAN

fenis-Overweging

str. 153, Rotterdam

telefoon 82

issen - T. T. T. T. T.

alle plat

billijke tar

MEIBM

IAN, ANNE enz.

kerkstraat

N H A.

zich belee

DIJKSMAN

RENHANDEL

2 - ROTTERDAM

LEFOON 52669

ENMAGAZIJN

ICITIA"

raat hoek Groest

VERSUM

LEFOON 1279

GAREN

uit de beste fabrieken

weten. Die het altijd wel weten. Die dadelijk aan het praten gaan. En dan nog denken, dat zij godsdienstig zijn. Maar in wier gepraat de tougel ontbrekt.

Waar is in dit bewegelijk vertoon het teken van de gebondenheid der zielen?

Van het doorploegd-zijn der zielen door het Woord?

Van de zieleworsteling met het Woord, om zich de verborgene schatten toe te eigenen.

Het is een uitstalling maar geen levensuiting.

En Jacobus ontdekt dit als hij zegt: indien iemand onder u dunkt, dat hij godsdienstig is, en hij zijne tong niet in toom houdt, maar zijn hart verleidt, dezès godsdienst is ijdel.

Waarlijk het van God ingeplante leven moet zich uiten in het woord. In het zielsbestierend menschenwoord, verlichtend en waarschuwend.

Maar dan is het een beteugeld woord.

Een roer, dat zich aan de omklemmende hand ontwingt, kan geen koers en richting geven.

En een tong, die niet staat onder de macht van het Woord, brengt enkel verstoring. De dood-lucht stijgt uit dat gepraat op. En Gods Naam wordt er om gelasterd.

Waarlijk onze tijd heeft ook aan woorden geen gebrek.

Onbeteugelde tongen doen dag aan dag haar verwoestend werk.

Beschouwingen worden alom verkondigd.

Boeken vol en bladen vol.

En dan wordt zoo uitgesteld, wat men meent en overlegt. En wat men voelt en denkt. En dat geschiedt maar al te veel ook in godsdienstigen vorm.

En het leven wordt er al armer door.

De weg, die naar Gods wil moet worden gekozen, wordt daardoor al minder onderscheiden.

Er wordt dan niet gekoerst en gestuurd.

De wijsheid ontbreekt.

Hoe zou het ook anders kunnen:

De wijzen zijn beschaamd, verschrikt en gevangen: zie, zij hebben des Heeren Woord verworpen, wat wijsheid zouden zij dan hebben? (Jer. 8:9.)

...

Zie dat moeten wij toch verstaan.

De wereld en het leven der menschen heeft waarlijk geen behoefte aan onze beschouwingen of aan de uitingen onzer zielsgevoeligheid.

Maar er is in de wereld en in dezen tijd een schreiende nood aan het spreken van het Woord Gods.

Aan een leiding, die opkomt uit den band aan het Woord.

Wat daarbuiten staat, is enkel ijdelheid.

Daar moet het leven bij verkommeren.

En Gods oordeel gaat uit tegen het leeg gepraat der onbeteugelde tongen.

Als de groote verzoeking komt blijft er niets van over.

Het zal als een bloem van het gras voorbijgaan.

Want de zon is opgegaan met de hitte en heeft het gras dor gemaakt, en zijn bloem is afgevallen, en de schoone gedaante haars aanschijns is vergaan. Maar het Woord onzes Gods bestaat in der eeuwigheid.

A.

D. S.

KERKELUK LEVEN

Het aantal theologische studenten.

Het heeft de aandacht getrokken van meer dan één schrijver in onze pers, dat het aantal studenten aan de Theologische School en in de Theologische Faculteit der Vrije Universiteit zoo groot is.

Dit jaar, zoo meldde de pers, lieten zich 19 nieuwe studenten reeds inschrijven aan de Theol. School, terwijl er nog 4 worden verwacht, dat is samen 23 aanstaande theologen van deze lichting.

Aan de Vrije Universiteit bedraagt het aantal voor het eerst ingeschreven theologen 35, terwijl nog 3 pas geslaagden voor het admissie-examen kunnen worden verwacht. Dat is samen 38.

Alzoo leverde dit jaar te Kampen en te Amsterdam samen één en zestig theologische studenten.

Het totaal aantal theologen bedraagt in Kampen ongeveer 175; aan de V. U. is het getal van hen, die nog geen candidaalexamen deden in de Theol. Faculteit ongeveer 225, in beide gevallen de thans aangekomen medegesteld. Dat wil zeggen, dat er zich thans 400 jonge menschen voorbereiden voor het predikambt in de Geref. kerken.

Daarbij komt, dat er thans nog een vijftiental beroepbare kandidaten zijn (waarvan sommigen verzoeken, dat men nog geen beroep op hen uitbrengt): deze jonge mannen zullen toch waarschijnlijk wel alle binnen vier jaar in onze kerken een plaats hebben.

Den gemiddelden studietijd onzer theologen op 5¼ jaar stellend (deze tijd is wat lang genomen) kunnen we dan toch zeggen, dat vóór 1 Januari 1936 ruim vierhonderd jonge mannen een plaats als dienaar des Woords in onze kerken zullen begeeren.

Stel, dat we aannemen, dat van de thans studeerenden, 10 procent het eind der studie niet bereikt (dit getal is zeker te hoog naar gemiddelde berekening) en nog een 10 procent moet worden afgetrokken voor de vertraging, voortvloeiend uit het voortzetten van de studie, en dat 5 procent van de bovengetelden buitenlanders zijn, (ook dit percentage is te hoog gesteld), dan nog kunnen we zeggen, dat in de eerstvolgende vijf jaren ruim driehonderd kandidaten kloppen aan de poorten der kerken.

Dat is gemiddeld ruim zestig per jaar. Dit zijn cijfers, die we zullen moeten respecteren.

...

Een inzender in „De Heraut” meende onlangs te kunnen becijferen, dat er nog niet zooveel gevaar bestaat, dat eerlang onze kandidaten geen plaats kunnen krijgen.

Het komt me evenwel voor, dat deze inzender de fout beging, te werken met de gemiddelden van de laatste tien jaren.

Uit deze gemiddelden trok hij zijn conclusies. Dit lijkt me fout.

We moeten voor de eerstvolgende jaren werken met de gemiddelden van het aantal thans aanwezige studenten.

En dan kan de conclusie wel geen andere zijn, dan deze, dat er voor vele onzer studenten straks geen plaats zal zijn in de kerken, indien er niet iets geschiedt, dat een afwijking van den thans „gewonen” gang van zaken beteekent.

...

En nu is het zeker waar, dat we moeten leven in geloof.

We mogen door genade steeds gelooven, dat God al Zijn beloften vervult.

Maar nergens beloofde God, dat bij den huidige stand van zaken, alle de jonge mannen, die zich melden voor het predikambt, dadelijk een plaats kunnen vinden.

De historie bracht reeds tijden, waarin er een vrij groot getal kandidaten geen plaats kon krijgen.

Daarom meenen wij, dat het nu de tijd is, dat het vraagstuk, dat de veelheid der theologische studenten als vanzelf stelt, worde besproken, en dat er maatregelen worden beraamd voor de oplossing van de vragen, die hier rijzen.

Het lijkt ons juist nu de tijd te zijn, om over deze dingen te gaan spreken.

Wanneer er eerst een periode zou komen, in welke tientallen kandidaten „wachten op een beroep”, zou dat tengevolge kunnen hebben, dat vele onzer aanstaande studenten liever niet den theologischen studie-gang kozen. Dit zou achteraf voor de kerken weer een schadelijken terugslag kunnen geven, terwijl het ook voor menig jongmenschen zou kunnen beteekenen een opgeven van een ideaal.

Daarbij dreigen nog enkele andere gevaren.

Daarover D.V. een volgende week.

J. W.

Wat willen wij?

Men hoort de klacht, dat de synode van Arnhem ondanks het mooie en goede dat ze bracht, toch veelzins teleurstelde.

Die klacht is gerechtvaardigd.

Prof. Grosheide zeide (zie „Persschouw”) dat de synode ons onvermogen aan het licht bracht.

Ook dat.

Maar misschien nog iets.

We moeten ons eens afvragen, of we wel weten, wat we willen.

Welken kant willen we op?

Durven we de erfenis van een vorig geslacht aanvaarden? Of zijn we er huiverig voor, en willen we opzettelijk terug, liefst terug tot vóór de generatie, die thans „de oude garde” heet?

Valt er niet een gebrek aan lijn te ontdekken in de ontwikkeling der dingen in de laatste twintig jaren?

Zou het niet eerst, vóór men verder ging, noodig zijn, zich ernstig te bezinnen over deze vraag: Willen we vooruit?

We hebben toch een erfenis van den bloeitijd?

Willen wij werkelijk die erfenis, die het vorig geslacht ons naliet, bezitten, dan moeten we bewijzen, dat we weten, waar het om gaat.

Eén ding staat, meenen we, wel vast.

Het is absoluut noodzakelijk, dat de kerk des Heeren de vastigheden niet verlate, nooit verlate.

Maar even noodig is, dat zij erkenne, dat overal, waar leven is, ook ontwikkeling wordt gevonden.

De kerken der reformatie zijn alleen dan gereformeerd, indien zij steeds blijven „reformeeren”.

J. W.

De kerk.

Er is misschien geen ding, waarover meer uiteenlopende meeningen op de synode zijn verkondigd, dan over de taak en de roeping der kerk.

Zich te bezinnen over haar eigen aard en roeping, schijnt ons voor de eerstkomende jaren wel een van de meest voor de hand liggende opgaven voor onze kerken.

J. W.

LITERATUUR EN KUNST

Hélène Swarth, „Avonddauw”.

I.

Bij de bespreking in het vorige artikel van het eerste christelijke jeugdjaarboek heb ik de veronderstelling geopperd, dat de uitgever, de heer J. H. Kok te Kampen, vooral als christelijk uitgever dit boek gebracht heeft.

Vergis ik mij niet, dan kan hetzelfde gezegd worden van een andere, eenigen tijd geleden verschenen, uitgave van den heer Kok, den verzenbundel „Avonddauw” van Hélène Swarth. Vroegere uitgevers van Hélène Swarth's werk zouden voor de poëzie, die hier wordt geboden, geheel andersoortig als die is naar geest en inhoud dan al de vorige, niet gemakkelijk een debiet gevonden hebben. De waardeering en aanvaarding, die deze bundel verdient, zal hij alleen kunnen vinden in den christelijken kring. En dus lag het op den weg van een christelijk uitgever de verzorging op zich te nemen. Blijkbaar heeft de heer Kok de zaak ook zoo gezien en dat hij aldus de gegeven taak aanvaard heeft is, ook nu weer, reden tot dankbare erkenning. Want het is een verheuging, dat deze verzen van Hélène Swarth zijn uitgegeven en tot de christelijke lezers zijn gebracht.

We wisten het, dat de dichteres, die in deze maand haar 72en verjaardag hoopt te vieren, in haar laten levensavond tot het christelijk geloof begon te nigen. Eenigen tijd geleden reeds zocht (en vond) ze toenadering tot het tijdschrift „Opwaartsche Wegen”, en wat we gelezen hadden omtrent de herdenking van haar 70sten geboortedag wees eveneens in die richting. Maar het voor ieder leesbare getuigenis van een veranderde levenshouding heeft ze toch het eerst gegeven in de verzen, die deze bundel bevat en het is daarom allereerst, dat deze uitgave van beteekenis is. Ze bewaart historie!

We willen trachten de waarde van deze verzen te zien in een bespreking van dezen bundel „Avonddauw”. En dan doel ik daarbij niet op de artistieke qualiteiten. Dat Hélène Swarth een dichteres is van groot talent is bekend geweest van dat de Tachtigbeweging bestaat en behoeft waarlijk niet nog eens, aan de hand van nieuwe verzen, bewezen te worden. Het gaat in dit verband om wat er in tot uiting komt van het merkwaardige groeiproces, dat hopelijk bezig is zich in de ziel der dichteres te voltrekken, om het getuigenis van een veranderde levenshouding. Voor die analyse zal ik meer ruimte noodig hebben, dan één artikel biedt; ik zal haar over twee nrs van ons blad moeten verdeelen. Daarvoor komt het eerste stuk, dat deel is van en tot op zekere hoogte inleiding tot het geheel, op zichzelf te staan en dat zou kunnen leiden tot de verkeerde meening, dat hiermee de bespreking van den bundel gegeven is. Het is daarom misschien nuttig, voorop te zetten, dat het artikel van deze week niet een geheel vormt.

...

Gelijk ten aanzien van ieder kunstwerk, is het ook hier noodig dat men, alvorens te oordeelen, zich er rekenschap van geeft, wie Hélène Swarth, de dichteres van deze verzen, is. Beter nog is het te zeggen: juist en vooral hier is dat noodig. Want wie „Avonddauw” lezen gaat, zoo maar, zonder iets te weten omtrent haar, die daar spreekt, die moet in de geestesgesteldheid welke tot uiting komt volkomen verward raken. En wie uit het christelijk kamp zonder voorbereiding deze verzen lezen gaat, aangelokt door vanuit de verte opgevangen blij gerucht, die zal bitter teleurgesteld het boek sluiten en evenmin weten, waar hij aan toe is. Want, laat ik het aanstands en scherp mogen zeggen: Wanneer niet juist Hélène Swarth de dichteres van deze verzen was, zou de gebundelde uitgave voor ons christelijk leven van weinig of geen beteekenis zijn!

Wie is dan Hélène Swarth.

Moet men Hélène Swarth in één trek typeeren, dan is het, dat ze de dichteres is van het somberste pessimisme. Er is na en naast Marcellus Emants geen Tachtiger of jongere te noemen, die als Hélène Swarth pessimist was of is. Want haar pessimisme is van den aanvang af van het meest absoluut gehalte: er is geen uitzicht op licht, omdat het eenige, dat geluk beteekende, verloren en gebroken in een verneveld verleden ligt. Gansch haar poëzie, in vele bundels met vaak sprekende titels vereenigd („Rouwviolen”, „Diepe wateren”, „Bleeke lichten”, „Herfststraden” e.d.), kenmerkt zich door droeven weemoed, door nimmer-uitgeklagde smartelijkheid, door troosteloze en zwart-donkere herinnering aan doodelijk-gewonde liefde.

Van den eersten verzenbundel (in 1892) af, tot op zeer recenten datum is deze sfeer in Hélène Swarth's poëzie overheerschend gebleven, pessimistisch tot in den donkeren klank der woorden toe, zóó sterk, dat er critici geweest zijn (o.a. Prof. Prinsen) die gezegd hebben, dat het altijd-maar doorklinken van denzelfden toon, een heel leven

lang, d-gevoelig van Hérukking zangen, weemoed omdat fleurigh-

Hélénpersoon men nu houden oordeel juichen lende z-gisch versom de glan mag zie dankba schuchte werkelijk is in „gevonde heid, ve lijke po trouwen hij vind niet ova heen. T zelfde dat altje merkt. ze op a weenen dat ha dolen” leden (A

In „Was Traa En ni gedichte misme z dat ze ontvange woorden Zoo Dit

„Cyprus” voorkeur die alle een klaa haar ha Het is gansche arheid „Swarth, een licht beren aa karakter Daaron element rozen op weg (Rc ruischt”, rust („R gaf mijn kleppen” uit donk ding van met God haar gan ring”). I men lez gevens n dat de g naar een erkend, vonden

Trouw getuigen „Winterb „Hoogvla andere.

Als ec vers: „S

Zoo 'k

Louter

— „He

Strooi

Blijf 'k — „B

Vraag

En bu

O zoe

Gelijk